

РОЗДІЛ 4

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН В АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ

Вступ

Однією з основних ознак сучасного розвитку суспільства є посилення інтеграційних процесів та активації наукових пошуків в сфері приватно-правових наук. Це викликало зростаючий інтерес студентської молоді до наукових досліджень. Сучасне бачення проблем державотворення в умовах євроінтеграційних процесів неможливо втілити без проведення публічної дискусії щодо актуальних питань розвитку цивільного, міжнародного приватного, трудового права, цивільного процесу та транспортного права. Потрібно зазначити, що в межах роботи конференції предметом наукового дослідження являються найбільш актуальні проблеми приватно-правових відносин в авіаційній галузі. Особливого значення надається розгляду проблем правового регулювання питань договірних відносин в сфері авіації та цивільно-правової відповідальності в транспортній сфері.

Отже, проведення наукової дискусії молодих вчених на секції "Особливості приватно-правових відносин в авіаційній галузі" в рамках конференції "Аеро-2012. Повітряне і космічне право" сприятиме новим науковим пошукам і пропозиціям щодо вдосконалення регулювання приватно-правових відносин в авіаційній сфері.

УДК 347.823(043.2)

Дзюбенко О.Л.,
к. ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
Київський Національний університет культури і мистецтв, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБ'ЄКТА ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Договір перевезення є одним з видів договору про надання послуг, тому до нього можуть застосовуватись положення Глави 63 ЦК України, якщо це не суперечить суті зобов'язання та законодавство України про захист прав споживачів. Водночас, у ЦК України договорам перевезення присвячена Глава 64 "Перевезення", однак правове регулювання договорів перевезення здійснюється також іншими законами, транспортними кодексами (статутами), іншими нормативно-правовими актами та правилами, що видаються відповідно до них (ч. 2 ст. 908 ЦК України).

ЦК України регулює основні положення договорів перевезення, а саме: їх особливості, істотні умови, права та обов'язки сторін, відповідальність сторін в разі невиконання чи неналежного виконання умов договорів, однак для більш повного та глибокого розуміння правового регулювання договорів перевезення, більш раціонально, на наш погляд, розглядати особливості правового регулювання договорів перевезення через призму певних критеріїв. Так, залежно від юридичної сили нормативно-правових актів, які регулюють перевезення, правове регулювання перевезень може включати: перевезення, що регулюються міжнародними актами; перевезення, що регулюються законами України; перевезення, що регулюються підзаконними нормативними актами України; перевезення, що регулюються актами СРСР та УРСР, які не втратили юридичної сили.

Залежно від виду транспорту, серед правового регулювання перевезень можна виділити: правове регулювання залізничних перевезень, правове регулювання морських перевезень, правове регулювання річкових перевезень, правове регулювання авіаційних перевезень тощо.

Водночас, залежно від об'єкта перевезення, законодавець виділяє договори перевезення вантажу, пасажирів та багажу і пошти (ч. 1 ст. 908 ЦК України). Незважаючи на існуючі спільні риси, договір перевезення вантажу, договір перевезення пасажирів і багажу, а також договір перевезення пошти мають суттєві відмінності. Про це свідчать, зокрема, спеціальні норми ст.ст. 909, 917, 918, 923 ЦК України про перевезення вантажів; ст.ст. 910, 911, 922, 928 ЦК України про перевезення пасажирів.

ра і багажу; положення спеціального законодавства щодо перевезення пошти [1]. Слід також звернути увагу на те, що даний перелік об'єктів перевезень, не є виключним. Так, наприклад Розділ 24 Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України регулює перевезення покійників [2].

Таким чином, залежно від об'єкта перевезення, правове регулювання може поділятися на: правове регулювання перевезення вантажу, правове регулювання перевезення пасажирів та багажу, правове регулювання перевезення пошти. Розглянемо більш детально особливості правового регулювання перевезення вантажу.

Перевезення вантажу регулюється великою кількістю нормативних актів, серед яких: Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну при перевезенні небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспортом від 01.02.1990 р.; Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 01.11.1951 р.; Глава 2 Розділу 5 Кодексу торгового мореплавства України, яка закріплює визначення, особливості та форму договору морського перевезення вантажу; Закон України "Про транзит вантажів", який визначає засади організації та здійснення транзиту вантажів авіаційним, автомобільним, залізничним, морським і річковим транспортом через територію України [3]; Закон України "Про перевезення небезпечних вантажів", який визначає правові, організаційні, соціальні та економічні засади діяльності, пов'язаної з перевезенням небезпечних вантажів залізничним, морським, річковим, автомобільним та авіаційним транспортом [4]; Правила перевезення швидкопсувних вантажів [5] та інші чинні нормативно-правові акти.

Форма і порядок укладення договору перевезення вантажів визначені спеціальним законодавством, що для всіх видів транспорту встановлює письмову форму. Перевезення вантажів оформлюються різними видами документів: вантажними накладними, вантажними квитанціями, дорожніми відомостями і коносаменами [6].

Особливість правового регулювання договорів перевезення вантажу полягає і в тому, що перевезення вантажу на кожному окремому виді транспорту може мати свої особливості. Причому, це стосується не тільки особливостей та умов перевезення вантажу, а також найменування та правового статусу сторін. Так, відповідно до ЦК України, сторонами договору перевезення вантажу є перевізник та відправник. При цьому договір перевезення вантажу може бути укладений на користь третьої особи (одержувача), яка, хоч і не є стороною договору, але має певні права і несе відповідні обов'язки (ч. 1 ст. 909 ЦК України). Особ-

ливу увагу слід звернути на те, що ЦК України не закріплює дефініції сторін за договором перевезення вантажу, однак такі визначення можуть бути передбачені іншими нормативно-правовими актами. Так, наприклад, вантажоодержувачем, відповідно до абз. 2 ст. 6 Статуту залізниць України [7], є зазначена у документі на перевезення вантажу (накладній) юридична чи фізична особа, яка за дорученням вантажовідправника отримує вантаж.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. – К. : Істина. – С. 557.
2. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України : затв. Наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 27.12.2006 р. № 1196 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 26. – Ст. 1065.
3. Про транзит вантажів: Закон України від 20.10.1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 45.
4. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 18. – Ст. 6.
5. Правила перевезення швидкопсувних вантажів: затв. Наказом Міністерства транспорту України від 09.12.2002 р. № 873 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 3. – Ст. 152.
6. Харитонов Є. О. Цивільне право України (в запитаннях та відповідях) : навч. посіб. – 3-є вид., переробл. та допов. / За ред. Є. О. Харитонов, А. І. Дрішлюк, О. М. Калітенко. – Х.: ТОВ "Одіссей", 2005. – 445 с.
7. Статут залізниць України: затв. Постановою КМУ від 06.04.1998 р. № 457 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 14. – Ст. 150.

УДК: 34.096+656.7.08:004.056.5

Тихомиров О.О.,
к.ю.н.,

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки,
Національна академія Служби безпеки України, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛADOVA БЕЗПЕКИ АВІАЦІЇ: СУЧАСНЕ ПРАВОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ

Актуалізація проблем забезпечення інформаційної безпеки зумовлена перш за все глибоким проникненням інформаційно-комунікаційних